

KITAKENT KAVRAMI AÇISINDAN İSTANBUL'A İNOVATİF BİR YAKLAŞIM*

Doç. Dr. Süleyman AKDEMİR**

ÖZET

Bu çalışmada küreselleşmeyle yerelleşme arasında yer tutan ekonomik birimlerden kıtakent/continentpol kavramına inovatif bir yaklaşımla farklı bir boyut getirilmiştir. Bu kavrama ulaşmadan önce metropol ve megapol kelimelerinin etimolojilerine yer verilmiş, kıta kavramına kentleşme bakımından yaklaşılmış, kıtakentle continentpol kavramlarına ulaşılmıştır. Kavram uygarlık düzeyiyle geleceği göz önünde tutularak doldurulmaya çalışılmıştır. Kitakentin tarım ve sanayi dönemi katı kurallarından arındırılması gerektiğine işaret edilmiş, varsayımları belirlenmiştir. Bunlar; insanlığa açık olması, ulaşım ağları içinde yer alması, bir kıta merkezi olma niteliklerini taşıması, vize serbestliği, gümrük serbestliği, coğrafi nedenler, tarihi nedenler, hukukun üstün-

lüğünü benimsemesi, bu merkezlerde genel hizmetlerin vakıf kuruluşlarca karşılanması, dayanışmaya dayalı sigorta sistemi, kooperatifleşmeye dayalı ortaklıklar oluşturulması, dengeli büyüklük ve seçkin sayılara dayanması, ihtilafların arabuluculuk ve tahkim yöntemiyle çözülmesi ve benzeri varsayımlardır. Bu varsayımlar İstanbul'a uyarlanmış, sınırlarının Edirne-Bolu arasında genişletilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. İstanbul'un kıtakent açısından durumu SWOT analiziyle değerlendirilmiş, önerilen modelin kuvvetli yönleriyle getirdiği fırsatlar ortaya konulmuş, zayıf yönlerini giderilebileceği, karşılaşılabilecek tehditleri karşılayabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsanlık, Kitakent, İnovatif, Vakıf Sistemi, Kooperatifleşme

* Bu tebliğ, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 15-16 Kasım 2019 tarihinde Ankara'da düzenlenen "Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı"nda sunulmuştur

** Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, av.akdemir52@gmail.com

Giriş

İnsan diğer canlılardan birçok yönüyle ayrılır. Bunların en önemlilerinden biri hiç kuşkusuz hiyerarşik bir düzen oluşturabilmesidir. Bu konuda insanlık tarihi ciddi gelişmelere sahne olmuşsa da ihtiyaca göre çözüm ilkesinden hareket edilmiş, o nedenle hiyerarşik yapı oluşturulurken dengeli hareket etme yerine oluşan dengelere göre kasaba ve şehirler kurulmuş, metropol, metropolit ve megapol gibi merkezler meydana gelmiştir. On milyon nüfusun üzerindeki kentlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kent Araştırmaları Birimi dünyada nüfusu on milyonun üzerinde 31, beş-on milyon arasında 44 şehir bulunduğunu gösterir. Dünyada en kalabalık 75 kentin nüfusu beş milyonu aşar (<https://www.eritela.com/dunyanin-en-kalabalik-sehirleri>, 14.03.2018).

Kentlerin gelişerek modernleşmesi, yeni kent modellerini ortaya çıkarır. 1980 sonrasında kentlerle ilgili küreselleşme kuramları gündeme gelmiştir, gelmektedir. Gelecekte yeni kent kuramları üretilecek ve pazarlanacaktır. Kentlerin yapısal değişimleri yepyeni kuramlar üretecektir (Bal, 2016: 82). Günümüzde kentler bir tarafa ülkeler dahi ihtiyaçlara ve şartlara göre adeta gecekondu usulü oluşmalarla karşı karşıya kalmıştır. Günümüzde 100.000 kişiden az bir nüfusuyla 40'ın üzerinde devlet Birleşmiş Milletlere üye kabul edildiği gibi 1 milyar nüfusun üzerindeki Çin ve Hindistan gibi ülkeler dahi sadece bir devlet sayılabilmektedir (<https://www.blogarti.com/ulkelere-gore-dunya-nufusu.html>, 15.12.2019).

Dünya bir taraftan küreselleşme sürecini yaşarken diğer taraftan da yerleşme eğilimleri güç kazanmaktadır. Çelişen bu iki yönlü gelişme süreci aslında geleneksel devlet kurumuyla uluslararası ilişkileri doğrudan etkilemekte ve kurumların yapılarını dönüştürme hızını artırmaktadır (Ökmen, 2009: 5). Özellikle son on yılda yerel yönetimler; merkezi hükümetler ve uluslararası kuruluşlar platformunda etkili bir konuma gelmişler, kendi bölgelerinde olduğu gibi dünya çapında örgütlenmeye başlamışlardır. Bugün itibarıyla yerel yönetimleri dünya düzeyinde temsil eden teşkilat Dünya Belediyeler Birliği (IULA) 2004 yılında Birleşmiş Kentler Teşkilatı (UTO) ve Metropol Kentler Birliği'yle (METROPOLIS) birleşmiş; Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı adını almıştır (UCLG) (uclg.org, 2017; İkizer, 2017: 126). Bütün bu gelişmeler

mevcut yerel birimler düzeyinde ele alınmakta ise de ciddi bir atılımdan söz edilememektedir.

Bu çalışmada değişen dünyada kıta merkezlerinde cazibe merkezi olması düşünülen kıtakent kavramı üzerinde durulmuş, İstanbul'un gelişen dünyadaki yerini belirlemeye yönelik bir yaklaşımda bulunulmuştur. Bu maksatla olmak üzere metropol, megapol, kıtakent ve ilgili kelimelerin etimolojilerine yer verilmiş, kıta kavramına kentleşme açısından yaklaşım, hiyerarşik yapılanmada kıtakentin yeri belirlenmiş ve kıtakent modeli geliştirilmiştir. İstanbul'un kıtakent olmasını gerektiren nedenler ele alınmış ve Kıtakent İstanbul modeli SWOT analiziyle değerlendirilmiştir.

1.1. Megapol/Kıtakent'le İlgili Kelimelerin Etimolojileri

İstanbul'un metropol mü yoksa megapol mü veya kıtakent mi olması gerektiği tartışılmadan önce bu kapsamdaki kelimelerin etimolojileriyle ele alınmasında fayda olacaktır.

Metropol: Bu kelime Yunancada μητέρα ana, πόλις kent manalarını taşır, anakent birleşik kelimesini oluşturur. İç içe geçmiş ilçe ve şehirlerle banliyölerden oluşan, kültür ve ekonomi bakımından ziyadesiyle gelişmiş merkez şehir anlamını taşır. Türk Dil Kurumu Büyük Sözlüğü “metropol” için “ana kent” karşılığını verir ve kelimenin Fransızca “métropole” den geldiğini yazar (TDK Büyük Sözlük). Birleşmiş Milletler tarafından yapılan metropoliten tanımında dünyanın en kalabalık kentleri sıralaması yapılırken “metropoliten alan” da tanıma eklenir ve bu alan kente bağlı diğer yerleşim alanlarını da kapsamına alır. Bu alanlar her geçen gün büyür. İnsanların bu alanları kullanma hızı artar. Beraberinde bir sürü yeni sorunlar ortaya çıkarır. Metropoliten bölge süratle oluşturulan yeni bir işlevsel birimdir. Bu birim de kendisini yansıtan bir imge taşımak zorundadır (Lynch, 2018: 14).

Anakent: Bu kelime iki anlam taşımaktadır. Birincisi, bir ülkenin ya da bölgenin, çevresindeki tüm kentsel ve kırsal topluluklara ekonomik ve toplumsal yönlerden egemen bulunan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin kurulduğu en büyük kentidir. İkincisi, ülkedeki bu işlevleri taşıyan büyük kentlerden herhangi biridir (BSTS/Kent Bilimleri Sözlüğü 1980). Çevresinde bulunan bölgeyle buradaki irili ufaklı kent yönetim birimlerine ekono-

mik uygulamalar ve kültürel bakımlardan egemen durumdaki başlıca büyük kentlerden her birine verilen addır (BSTS/Toplumbilim Terimleri 1975).

Büyükşehir: Bu kelime çok sayıda belediyenin bulunduğu, nüfusu 750.000'i aşan iller için kullanılır (5216 Sayılı BBK.m.4); “Büyükşehir Belediyesi” gibi, anakent kelimesi de sıkça kullanılır. Bu konuda yasal düzenleme Büyükşehir Belediye Kanunu adını taşır. TDK Büyük Sözlükte “megapol” karşılığı olarak “büyükşehir”i verir ve kelimenin İngilizce “megapolis”ten geldiğini yazar (TDK Büyük Sözlük).

Bugün “metropol” kelimesi kentlerin sadece büyüklüğünü, kalabalıklığını, birden fazla belediye yönetimini, ülkenin yönetildiği kent anlamlarını içerdiği gibi aynı zamanda sanat, iletişim, ulaşım, ticaret, üretim, tüketim gibi hususlardaki etkinliğini, odaklılığını da ifade eder. Bu şekilde gelişen büyük kentin fiziki sınırlar açısından genişleyerek sosyoekonomik ve kültürel etkilerini ülke dışına kadar götürebilen kentlerdir (İsbir ve Açma, 2005: 89).

Megapol/megapolis: Bu kelime de yine mega ve pol/polis olmak üzere iki kelimeden oluşur. İngilizce megapolis, Yunanca Μεγαλόπολις/megalopolis büyük kavramıyla kent devleti (uç, nokta, kutup) büyükkent/büyükşehir anlamlarına gelir. Yunan’ca büyük ise bir birimin milyon katı, örneğin megavat şeklinde ifade edilir. Megapolis için ise milyonluk komşu kentlerin birliği, devkent anlamı çıkar. Yunancadaki “mega-megalo” kelimesinin Türkçe karşılığı “heyula, dev, iri, çok büyük, kocaman ve benzeri manalardır (Saltık, 1992). Megapolün Türkçeye çevirisi “büyükkent”, “milyonlukkent”, “devkent” olur ki aynı nitelikleri “metropol”ün karşılığı olan terimleri de içerdiği görülür. TDK’nın Kentbilim Terimleri Sözlüğünde “megapolis” karşılığı olarak “enginkent” denilirken TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğünde “devkent” yazılır. İstanbul engin niteliğini taşımasının yanında metropole özgü devamlı hem yatay hem de dikey gelişip sürekli değişen çoğulcu kültür yapısıyla katılımcılığın kökleşerek derinleştiği, uluslararası bir kent olarak karşımıza çıkar (Saltık, 1992: 2).

Konuyla ilgili olmak üzere Arapçada öne çıkan kelimeler üzerinde durulabilir. Bunlar, ve belde-مَدِينَة anakent/büyükşehir), Medine) اَلْمَدِينَة megapol/kıtakent), ümmü'l-kura مصر مِصْر ..دَلْب..dir

Mısır: Arapçada mim, sad ve ra harfleri bir araya gelince değişik özellikteki, aynı cinsten olmayan varlıkların bir araya gelerek büyük bir toplanma yeri oluşturması anlamını kazanır. Eski Mısır’da olduğu gibi büyük yerleşim yeri demektir.

Ümmü’l-kura: Bu kelime “üm” kavramıyla “kura” kelimelerinde oluşan birleşik bir tamlamadır. Üm, ana/anne demektir. El-kura ise karye kelimesinin çoğulu olup tekrarlayan şekilde çalışmaların yapıldığı yüzeyle bu şekilde insanları bir arada toplayan yeri ifade eder; kasaba, nahiye/bucak anlamına gelir. İki birlikte anakenti ifade eder.

Medine: Bu kelime *deyn ve din* kelimesinden gelir. Bu kelimeyi oluşturan *dal, ya ve nun* harfleri bir arada kullanıldığında çalışmada ve işte sürekli bir şekilde yakın olmayı, birbiriyle yakın ilişkide bulunmayı ifade eder. Din insanlar arası yaşama ve çalışma birlikteliğini sağlayan kurallar bütünü iken dinin bulunduğu yer ismi mekân olarak düzen anlamında “Medine” kelimesiyle isimlendirilir.

Belde: Bu kelimeyi oluşturan *ba, lam ve dal* harfleri bir araya gelince kendisine bağlı hareketli dalları olan merkezi yapıyı ifade eder. İnsanın başı, aslanın başı bu nedenle bu kelimeyle isimlendirilir. Bu şekliyle alt birimleri (şubeleri) olan yerleşim yerinin merkezine belde denilir.

Bu çalışmada ülkelere bağlı kentler yerine insanlığa bağlı olmak üzere her bir kıtada o kıtada bulunan ülkeler tarafından oluşturulması düşünülen bir kent modeli tasarlanmaktadır. Bu kelimeyi megapol kelimesi kısmen karşılamakla birlikte tam ifade etmez. O nedenle Türkçede kullanılmak üzere “kıtakent” Latince “continentpol” ve Arapça “mısır/mısır” kelimeleri ileri sürülebilir ve tartışmaya açılabilir. İlkeleri belirlenecek kıta merkezleri için bu kelimelerin daha çabuk kavranabilir. Metropol, metropoliten karşılığı büyükşehir veya anakent, sonrası aşamalar için “kıtakent” kelimesi Kentbilim/kentçilik terimi olarak önerilebilir.

1.2. Kıtaların Kıtakent Açısından Değerlendirilmesi

Dünya’da kaç kıta olduğu ana hatlarıyla belirli olmakla beraber tartışmalıdır. Genel kabul edilen kıta sayısı, Afrika, Asya, Avrupa, Avustralya, Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Antarktika olmak üzere yedidir: Kıta, “*Büyük, sürekliliği olan, diğer kara parçalarından ayrılmış (mümkünse suyla) kara parçaları*” şek-

linde tanımlanır. Ancak kıtaların bir kısmı buna uymayıp tartışmalıdır. Hatta dördünün bu tanıma uymadığı söylenebilir. Asya'yla Avrupa bir kenara bırakıldığında, ilk etapta bazı kıtaların neden “ayrı kıtalar” sayıldıkları kolayca anlaşılabilir. Örneğin Kuzey Amerika'yla Güney Amerika iki ayrı kıtadır, çünkü iki kara parçasının karasal alanına kıyasla, bunları birleştiren kara parçası Panama kanalı son derece kısa ve dar bir mesafedir. Benzer şekilde Asya'yla Afrika da birbirine bağlıdır. Onları ayıran tek şey, Kızıldeniz'in ucunda bulunan 125 kilometre uzunluğundaki Süveyş kanalıdır. Fakat bu son derece kısa kara bağlantılarına kıyasla kıtaların kendisi devasadır ve bu sebeple pratik olarak Asya'yla Afrika, Kuzey Amerika'yla Güney Amerika ayrı kıtalar sayılır. Dolayısıyla bu kıtaların ayırımında genelde bir tartışma bulunmaz.

Temel tartışma, Asya'yla Avrupa'nın neden ayrı kıtalar sayıldığı konusunda çıkar. Bu durum açık bir şekilde, Avrupa-merkezli düşünceye dayanır. Avrupalılar, kendilerini diğer kıtalardan ayrı tutarlar. Tarihleri boyunca Çin ve Hindistan'ın her biri, tek başına Avrupa büyüklüğünde alan kaplamasına rağmen bu yerlerin kıta oldukları gündeme gelmez. Ancak gerek coğrafi özellikler gerekse nüfus yoğunlukları Çin'le Hindistan'ı ayrı kıtalar olarak ele almayı gerektirir. Geriye Orta Asya'yla Avrupa ve Ortadoğu kalır. Ortadoğu Avrupa'yla birlikte düşünülebilir ve bu durumda İstanbul şehri kabule dayalı olarak doğu ve batı ekseninde tam merkez konumuna geçer. Avrupalıların Ortadoğu'yu dışlamaları durumunda diğer bir seçenek olan Ural dağlarının doğusu Rusya, Kafkasya, Orta Asya, İran, Türkiye, Irak Suriye, İsrail, Lübnan, Arap Yarımadası devletleri bir kıta oluştururlar ki bu kıtanın ekvatora göre kuzey güney boylamları açısından İstanbul yine merkezî bir yerde bulunur. Coğrafi bakımdan bir kıta olduğu tereddütsüz olan Antarktika'nın kitakent oluşturacak nüfusu olmadığından bir kıta olarak kabul edilemez. İleride elbette iklim değişiklikleriyle yeterli nüfusa sahip olduğunda dikkate alınması gerekir.

Konuya İstanbul açısından bakıldığında ister Avrupa isterse Asya kıtasında kalsın bu şehir tarih boyunca metropol bir şehir olduğu gibi yeni dünya düzeninde bir kitakent olarak ele alınması gereken bir ekonomik birim olarak karşımıza çıkar. Esasen her kıta kendi kitakentini çıkarır, çıkarmıştır. Örneğin Kuzey Amerika kıtasında Mexico City, New York; Güney Amerika kıtasında Buenos Aires, Rio de Janeiro; Afrika'da Kahire veya Lagos; Asya'da Tokyo, Çin'in Shanghai, Pekin veya Hindistan'ın Delhi, Mumbai, Pakistan'ın Lahor veya Revalpindi, Bangladeş'in Dakka şehirleri öne çıkar. Avustralya kıtası ba-

kımındansa Sidney veya Cakarta kendini gösterir. Avrupa açısından konu ele alındığında İstanbul, Moskova, Paris ve Londra başı çekmekle birlikte İstanbul açık ara kıtakent olarak karşımızda durur. Orta Asya açısından bakıldığında da ön Asya olarak yine İstanbul öne çıkar. Tarihi gelişmeler İstanbul şehrini daima bir merkez olarak öne çıkarmıştır. O halde İstanbul bir metropol şehir olma özelliğine hem coğrafi olarak hem de tarihi olarak sahip bulunur. Her metropolün büyüklüğü ve merkezi 3-10 milyon arası olmalıdır (Karagülle, 2019: 1; Akdemir, 2017: 302. İstanbul'un mevcut hali Şekil 1'de gösterildiği üzere zaten metropoldür.

Bütün bu oluşumlar tarım dönemiyle sanayileşme döneminin sonunda gelişmiş kentlerdir. Planlanacak yeni kıtakentler kara, deniz, hava ve demir yolları üzerinde oluşur ve bu merkezler kıtakent adıyla o kıtaların ve insanlığın hizmetlerini sağlar. Geçmişte ipek yolu denilen yol, fıkıh kitaplarında hac yolları denilen kıtalararası yollar, insanlığın ortak alanları haline gelir, çatışma yerine barış alanları sayılır. Bu anlamda kıtakent oluşturma bakımından kıtalar Kuzey Amerika, Güney Amerika, Afrika, Avustralya, Çin, Hindistan, Avrupa, Orta Asya olarak sayılabilir.

1.3. Ekonomik ve Siyasi Yapılanmada Kıtakentin Yeri

“İnsanlık Anayasası Kavramı” isimli çalışmalarda Şekil 1.'de gösterilen yerinden yönetim merkezi yönetim konusu üzerinde durulmuş, toplumsal yapının dikey teşkilatlanmasını ifade eden hiyerarşik düzenin nasıl olması gerektiğine işaret edilmiş, dikey hiyerarşik yapılanma siyasi ve ekonomik olmak üzere ikili bir ayırımla anlatılmıştır (Akdemir, 2017: 310; Akdemir, 2017: 221; Akdemir, 2019: 51).

Bu çalışmalarda metropol (*bölge/medine*) ülkeye ait ekonomik merkez sıralamasında gösterilirken kıta (*musr*) insanlığa ait ekonomik merkezler olarak ifade edilmiştir. Bize göre kıtakentin bu sıralamada veya kademedede olması gerektiğine işaret edilmiştir.

Yerel yönetimlerle kentler sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken yaşanan süreçte daha da bir önem kazanır. Bir taraftan küreselleşme gelişirken diğer taraftan yerellik öne çıkar. Merkeziyetçi sanayi toplumundan adem-i merkeziyetçi bilgi toplumuna doğru yaşanan gelişmeler, yerel yönetimleri ve kent yapılarını doğrudan ve etkin biçimde etkiler (Ökmen, 2009:29). Şekil 1'de

siyasi yapılanma olarak ocak, bucak, il ve devlet tüzel kişiliği haiz birimler, ekonomik yapılanma olarak ise aile, semt, ilçe, bölge ve kıta bulunduğu görülür. Bu siyasi ve ekonomik merkezler nüfus kriteriyle dengelenir. Siyasi ve ekonomik birimlerin belirlenmesinde başka faktörler olsa da nüfus ayrı ve önemli bir yer tutar.

İnsan tek başına kişiliğe sahip bir varlık olup, aile içinde doğar. Aile kişi ve emek üreten temel bir ekonomik birimdir. Tüzel kişiliğinden söz edilmez. O halde kişinin ilk yaşadığı ve yer aldığı ekonomik birim ailedir. Bir aile anne baba ve en az bir veya sekiz çocuktan oluşur. Demek ki bir aile 3-10 arasında kişiden oluşup ortalama beş kişiden meydana gelir. On aile apartman/ocak adı verilen birimlerde yaşar. On ocak veya yüz aile bir semti, on semt bir nahiyeyi/bucağı oluşturur. Demek ki bir bucak ortalama 3.000-10.000 arasında yer almış olan bir yerinden yönetim ve özerkliğe sahip siyasi bir birim olarak karşımıza çıkar, yüz nahiyeyi/bucak bir ili, yüz il de bir devleti meydana getirmiş olur. O halde bu yaklaşıma göre il denildiğinde 300.000-1.000.000 arasında nüfus, devlet denildiğinde 30.000.000'la 100.000.000 arasında bir nüfus ifade edilmiş olur (Akdemir, 2017: 310; Akdemir, 2017: 221; Akdemir, 2019: 51)

Şekil 1. Siyasi ve Ekonomik Yapıların Seçkin Sayılara Göre Hiyerarşik Dizilişi

SİYASİ/EKONOMİK	TÜRKÇE	ARAPÇA	NÜFUS
SİYASİ KİŞİLİK EKONOMİK BİRİM	İNSAN/KİŞİ	İNSAN/NEFS	1
	AİLE/EV	BEYT	3 - 10
	OCAK/APARTMAN	AŞİRET	30 - 100
	SEMT/KÖY	KARYA	300 - 1000
	BUCAK	KABİLE	3000 - 10000
	İLÇE	BELDE	30000 - 100000
	İL	ŞA'B	300000 - 1000000
	BÖLGE	MEDİNE	3000000 - 10000000
	ÜLKE	KAVM	30000000 - 100000000
	KIT'A	MİSİR	300000000 - 1000000000
	YERKÜRE	DÜNYA	7000000000
	GÜNEŞ SİSTEMİ	ŞEMS	-
EVREN	KAİNAT	-	

Bu sıralamaya göre inceleme konusu kitakent, ülkeler üstü olarak kıtalarda yer alır. Bize göre gelecek dünyada bir ekonomik birim olarak kıta merkezi niteliğinde kitakentler gelişecektir. Bu çalışmada kitakent veya continentpol adında ekonomik yönetim birimi üzerinde durulmakta ve özellikleri anlatılmaktadır. İstanbul'un böyle bir yapılanmada nasıl bir işlev taşıyacağı veya böyle bir ekonomik birime uygun olup olmayacağı hususu da tartışılmaktadır.

2. Kıtakent Modeli

2.1. Varsayımlar

Yeni bir model oluşturulurken birtakım varsayımlar ileri sürülmesi gerekir. Bu çalışmada önerilen kıtakent modelinin dayandığı varsayımlar aşağıda gösterildiği gibi Şekil 2’de gösterilir.

- Coğrafi nedenler,
- Tarihi nedenler,
- İnsanlığa açık olması,
- Ulaşım ağları içinde yer alması,
- Bir kıtanın merkezi olma niteliklerini taşıması,
- Vize serbestliğini kabul etmesi,
- Gümrük serbestliğini esas alması,
- Hukukun üstünlüğünü benimsemesi,
- Bu merkezlerde genel hizmetlerin vakıf kuruluşlarca karşılanması,
- Dayanılmaya dayalı sigorta sistemi,
- Kooperatifleşmeye dayalı ortaklıklar oluşturulması,
- Dengeli büyüklük ve seçkin sayılara dayanması,
- İhtilafların arabuluculuk ve tahkim usulüyle çözülmesi,
- Ve benzeri varsayımlar olarak gösterilmiştir.

Kıtakentler o kıtadaki 10’a yakın ülke tarafından bir merkez olarak kabul edilir. Serbest bölge olarak insanlığa açık olur. Bu yerlere devletler hükmetmez. Bu yerlerden devletler ekonomik hizmetleri alır. Ayrıca ayrılan bu alanlar devletlere değil insanlığa ait olur ve insanlık tarafından korunur.

2.2. Kıtakentin İç Yapılanması

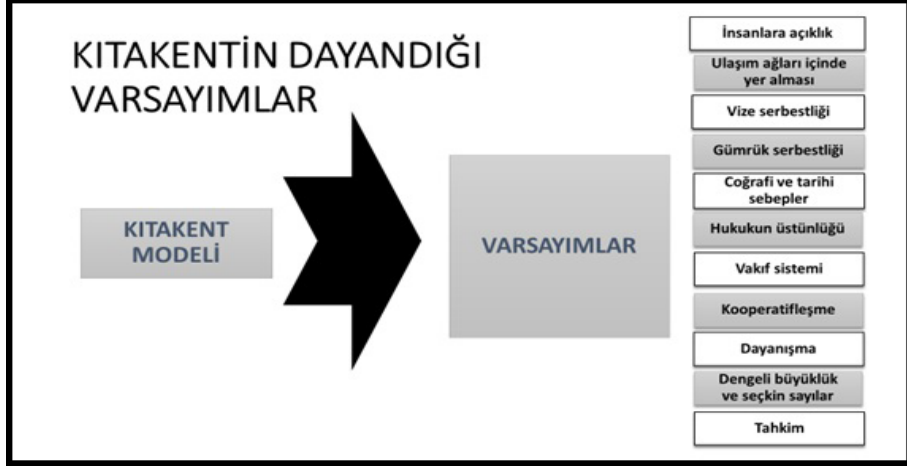
Cansızlarda madde atomlardan meydana gelirken, canlılarda vücut hücrelerinden oluşur. Toplumu bireyler oluşturur. İnsanlık bir camia olarak en küçük yönetim birimlerine dayanır. Küçük birimler doğru ve yerinde oluşturul-

madan büyük birimler sağlıklı çalışamaz. Özerk yerel yönetimlerin toplumsal ve ekonomik gelişmeye küçümsenemez katkıları vardır (Parlak ve Ökmen, 2009: 45). Batıda yerel yönetimlere özerklik olgusu ulus devleti parçalayıcı kabul edilmediği gibi tersine bir arada bulunmayı ve bütünleşmeyi kolaylaştırıcı bir araç sayılır. Bölge yerel yönetimlerine giderek daha büyük sempatiyle bakılmasının ardında yatan başlıca neden de bölünüp parçalanma değil, bütünleşmeyi daha iyi sağlama kabul edilir (Keleş, 1995: 3). Yerel yönetim kurumları halka en yakın kurumlar olarak günümüz modern devletlerinde önemli bir işlevi olan idari birimlerdir (Alodalı, vd,2007: 2). Günümüzdeki küresel gelişmeler beraberinde yerel yönetimlere gözlerin çevrilmesine neden olmuştur. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği sorunlar karşısında yerel yönetimlerin önemi ortaya çıkmış, işlevlerinin azalması düşünülürken her geçen gün artmıştır. Dünya birbirine zıt gibi görünen küreselleşmeyle yerelleşme adı altında bu iki değişme sürecini bir arada yaşar hale gelmiştir (Eryılmaz, 1995: 89; Ökmen ve Özer, 2009: 131). 2000'li yıllara gelindiğinde tüm dünyada ve Türkiye'de yerel yönetim anlayışında büyük değişimler meydana gelmiştir (Karaman, 2004: 19). Son yıllarda tüm dünya genelinde kamu yönetimi alanında yaşanan reform dalgası etkisini öncelikli olarak merkezde hissettirmiş, izdüşümü ise yerelde kendisini göstermiştir (Çukurçayır ve Ekşi, 2009: 153). Enformasyon çağı kent yaşamının düzenlenmesinde gerekli plan ve projelerin hazırlanarak hayata geçirilmesine dayalı sorumluluklar ağırlıklı olarak yerel yönetimlerin omuzlarına yüklenmiştir (Baştan, vd, 2009: 171). Özerk yerel yönetimlerin ekonomik kıtakent içindeki yapılanmaları bu gelişmelerden ayrı tutulamaz.

Kıtakentteki yapılanma kendi içinde aynı şekilde siyasi ve ekonomik altyapıları gerektirir. Kıtakent düşüncesiyle birlikte oluşacak yönetim birimlerinin dengeli bir şekilde oluşturulması ve gelişigüzel oluşma y66erine planlı olarak düşünülmesi ayrı bir önem taşır. Kıtakent bir ekonomik birim olduğundan ekonomik ilke ve kurallara göre teşekkül eder. Kıtakent üyesi ülkelerin katılımıyla sekretarya şeklinde kurulur. Yönetim alt kademelenmesinde yer alan ocak, bucak, il ve ülke siyasi niteliğini korurken, aile, semt, ilçe, bölge ekonomik niteliklerini devam ettirir. Toplumsal yapıdaki bu iç içe olmayla beraber hiyerarşik düzen oluşturma hiçbir zaman ihmal edilmez. Bu konuda yerel yönetimlerde özerlik/muhtariyet ilkesi ayrı bir önem taşır. Yunanca auto ve nomos sözcüklerinin birleşmesinden oluşan autonomy teriminin karşılığı olarak

Türkçe literatürde bu terim tercih edilir. Birisinin kendi kendine yasa koyması anlamına gelir (Şengül, 2014: 15).

Şekil 2. Kitakentin Varsayımları

Hizmette halka yakınlık ilkesinin (*subsidiarity*) de yaşama geçirilmesi gerekir. Bu ilkenin hem ülkemizde hem de uluslararası alanda benimsenmesi hem gelişme hem de demokratikleşme bakımından son derecede önem taşır. Bunun tersinin düşünülmesi halka ve demokrasiye inançsızlık ve karamsarlık taşımaktan başka anlam taşımaz (Keleş, 1995: 14). Kamusal hizmetler vatandaşa en yakın yönetim birimi tarafından verildiği takdirde etkili olur. Hizmette yerel öncelik (*Subsidiarité/Subsidiarity*) ilkesinde merkez yerel bütünlüğü ve etkinliği içinde yerel halkın istekleri önem kazanır (Toprak, 2014: 39). Bu ilkeler Fransa'da olduğu gibi günümüz anayasalarına girmektedir (Şinik, 2009: 260). Şekil 1'de görüldüğü üzere insanlığı meydana getiren toplumsal yapı oluşturulurken siyasi ve ekonomik olmak üzere ikili bir ayırım önem taşır. Böylece hürriyetle güç göz önüne alınarak hem hürriyetleri esas alan hem de ekonomik olarak güçlülüğü beraberinde getiren dengeli bir hiyerarşik düzen kurulmuş olur. Hürriyetlerle güç dengeli bir şekilde yaplanır.

Siyasi birimlere etkili katılım küçük siyasi birimlerde gerçekleşebilir. Demokrasi etkin olarak ancak yeterli büyüklükte ve dengeli bir toplum birimi içinde sürdürülebilir. Buna karşılık ekonomik güç ise katılımında büyük olmayı gerektirir (Akdemir, 2017: 310; Karagülle, 2019: 1).

2.2.1. Kıtakent Hizmetlerinin Vakıflarca Yürütülmesi

Kıtakent ekonomik bir birim olduğundan bu birimde hizmetlerle ortaklıklara dayalı işletmeler önem taşır. Önerilen kıtakentte kamusal nitelikteki hizmetlerin tarihtekine benzer şekilde vakıf sistemiyle görülmesi gerekir. Burada vakıfların tesisleriyle gelir getiren işletmeler öne çıkar. Örnek teşkil etmesi bakımından birkaç vakıf örneği üzerinde durmak yerinde olacaktır; örneğin ulaştırma vakfı, enerji vakfı, mesken vakfı, işsizlik vakfı vb. bunların bazılarıdır. Makale sınırı içinde bunlardan öne çıkan birkaçına kısaca da olsa işaret edilebilir. Ancak bu konuda kıtakentin projelendirilmesi sürecinde toplam 25 vakıf kuruluşu ve hizmeti yapılması gerekir (Karagülle, 2014: 9).

2.2.1.1. Kıtakent Ulaştırma Vakfı

Kıtakentte, “kıtakent ulaştırma vakfı (kısaca KUV)” adıyla bir ulaştırma vakfı kurulur. KUV, gelir işletmeleriyle hizmet işletmeleri olmak üzere iki işletmeden meydana gelir. Gelir işletmelerinde tüm girdilerle çıktılar KUV bonusu (kısaca KUVB)’yla hizmet işletmelerinde tüm girdiler ve çıktılar KUV hizmet bonoları (KUVHB)’yla karşılanır. KUVB ortakların aldıkları paylara göre değerlendirilir. KUVHB ise kasa stokuyla değerlendirilir.

KUV bir hizmet ve dayanışma kooperatifi kurar. Gelirlerini kooperatif içinde elde eder ve harcamalarını da kooperatif içinde yapar. KUV’un gayesi, kıtakentini ulaştırma ve haberleşme merkezi haline getirme, buraya katılan kişilerin ve eşyalarının barınmalarıyla konaklamalarını en az masrafla yapmalarını sağlama şeklinde belirlenir.

KUV bir ortaklık bonusunu çıkarır ve bunun %40’ını kıtakentin bulunduğu devlete ortaklık payı olarak verir. Karşılığında devletten kara ve demir yollarıyla bu aralarda yapılacak hava yolları için arazi tahsisıyla deniz yolları ve rıhtımları için gerekli arazileri alır. Vakıf bu arazilerde ancak KUV ortaklık bonusunu alanların parasıyla tesisler kurabilir. Kurduğu tesislerle toprağa sahip olur. Bu tahsisli yerlerin planında gösterilen tesisler işletmeye açılmadıkça KUV arazilere sahip olamaz. Diğer %60 KUV ortaklık bonusu kıta ülkeleriyle tüm dünya ülkelerine pazarlanır. Elde edilenlerle devletler arası anlaşmalara göre KUV tesisleri kurulur.

KUV ortaklık planlamasında gelir getiren yerlerle hizmet yerleri ayrılır. Gelir getiren yerler ticari işletmelere cironu68n bir payıyla kiralanır. Böylece

KUV gelirleri her ay tahsil edilir. KUV bu gelirlerle hizmet işletmelerinin giderlerini karşılar. Karşılığında hizmet bonoları alınır. Hizmet bonoları KUV ortaklık bonolarına bölüştürülür. Her ay ortaklık payı ortaklara dağıtılır. KUV ortaklık bonolarıyla hizmet bonolarını alıp satar. Bonoların değeri kasa stoğuyla belirlenir.

KUV ortaklık bonoları, başlangıçta konulan bedele bir fark eklenerek satılıp alınır. Ortaklar inşaat esnasında da satın alıp sonra satarak kâr edebilirler. Tesis tamamlandıktan sonra senetler piyasa kurallarına göre kıtakent borsasında arz talep kanunları çerçevesinde alınıp satılmaya başlanır.

Yatırımın yarısı tesislerde (hayriyede) yarısı işletmelerde (galliyede) yapılır. Galliyede gelen kiralarla hayriyede hizmetler üretilir. Alınan hizmet bonoları ortaklara dağıtılır. Ortak olmayanlar hizmetlerini ortaklardan alacakları hizmet bonolarıyla alabilirler. Bu bonoların değeri kasa stoğuyla belirlenir. Ortaklar KUV bonolarını her zaman alıp satarlar. Eğer hizmet bonolarının fiyatı yükseliyorsa KUV ortaklık bonolarının da fiyatları yükseliyor demektir. Ortaklar vakıf bonolarını satın alırlar. Yeni yatırımlara devam ederler.

2.2.1.2. Kitakent Göçmen Vakfı

Kıtakente kurulacak “*göçmen vakfı*” kıtakente gelecek konuklara, sığınmacılara, göçmenlere ve vatansızlara yerleşecek yer temin eder. Bu konudaki görevlilerle ilgili muhataplara ne şekilde hareket edileceği vakıf senedinde gösterilir. Kıtakentin yüz lojmanlı semtleri bulunur. Tüm insanlar kıtakentlerde planlanmış ve projelendirilmiş arsalarda semtler kurabilirler. Semt kooperatifleri istediği kimseleri buralarda yerleştirebilirler. Kıtakentlere kalabalık halk yığınları gelebilir. Bunun için planlara uymak yeterli olup bir yerden izin veya ruhsat almazlar. Bu semtlere genel hizmeti verenlerle güvenliği sağlayanlar ücret paylarını insanlık adına göçmenlik vakıflarından alırlar.

Kıtakentler tüm insanlığa açık olarak kurulur. Her insan bir yerden izin veya ruhsat almadan her zaman buralara gelebilir ve iş yapabilir. Girerken herhangi gümrük veya harç ödemezler. Çıkarken de durum budur. Giriş çıkış, getirme götürme tamamen serbesttir. Bunların “konaklama” yerleri kirasızdır. Battaniye çarşaf ve benzeri masraflar kendilerine aittir. Konukların giderleri kazanç aracı yapılamaz. Vakıf ağırlama yerleri olur.

Ülkelerinde barınamayıp onlardan ayrılan “sığınmacılar” kıtacentlerde barınabilirler. Bunlar uygun zaman içinde ya ülkelerine dönerler yahut ülkelerini terk edip kendilerine yeni vatan ararlar veya kıtacentlerde yerleşirler. Uzun zaman sığınmacı kalmalarına izin verilemez. Sığınmacılar ülkelerine kendileri geri dönebilirler, iade edilmezler.

Geri dönmek üzere yurtlarını terk edenlere “göçmen” denilir. Taşıyabildikleri malları gidecekleri yere götürebilirler. Kıtakente göçmen olarak gelenler semt kooperatiflerinde yerleşirler. En kısa zamanda kendilerine semtler kurarlar ve oraya taşınırlar. Kıtakent yönetimi onların göç ettikleri ülkede kalan taşınmaz arsalarını satın alır ve burada onlara toprak verir. Toprakların resmi değerleri vardır. O değerlerle almış olur. Kıtakente üye ülkeler göçmenlere ait taşınmazları satın alma konusunda anlaşma yapmış olabilirler. O takdirde göç edilen yerdeki semt sakinleri ayrılıp gidenlerin taşınmazlarını resmi bedelle satın alma durumunda kalırlar. Varlıkları yoksa sadece çalışma ve yaşama yerlerinden yararlanırlar.

Herhangi bir devletin veya bucağın düzeni içinde yaşamak istemeyenler “yurtsuz/vatansız” kabul edilir. Yurtsuzlar da Kıtakente kendi semtlerini kurabildikleri gibi bucaklarını da oluşturabilirler. Oluşturamayanlara kamu tarafından iş verilir ve yaşarlar. Bunlara Kıtakentteki boş yerlerde veya kıtacentin dışındaki yerlerde semtleri kurma hakları verilir. O bölgedeki ülkelere ait olmayan kara ve denizlerden yararlanma her zaman tüm insanların hakkı kabul edilir. Bu insanlar askere alınmazlar, bunlar vergi de ödemezler. Kıtacentler giderlerini uluslararası ticaret yapanların ödedikleri genel hizmet payından karşılarlar.

İnsanlar çalışma saatlerinin bir kısmını yıllık giderleri için harcarlar. Kalan saatlerini ise yatırıma ayırırlar. Bugün bu yatırımlar sermayenin veya devletin olmaktadır. Kıtakente kabul edilecek ortaklık sisteminde kişiler bu yatırımlarını semtlerdeki yüz lojmanlı apartmanlara yatırabilir. Herkes kendi bucağında, kendi ilinde ve kendi ülkesinde semtlerden pay edinebilir. *Bütün insanlar kıtalar-daki yerlerde semt lojmanlı apartmanların hisse senetlerini alabilirler. Böylece boş apartmanlar olur. Buralarda her zaman göçmenler yerleşebilir. Rağbetin çok olduğu apartmanların kirası yüksek olur.* Dolayısıyla herkes her zaman istediği yerde iş ve mesken bulabilir.

Kıtakentlerin içinde hiçbir ülkeye bağlı olmak istemeyenler kendi bucaklarını oluşturabilirler. Bu bucaklarda yerleşenler kendi hukuklarını kendileri kurabilirler. Bunlar kira paylarını fazla ödemiş olabilirler. Burada yaşayanlar, askerlik yapmakla mükellef olmayacakları gibi bedel de vermezler. Bunlar fazla kira payıyla öderler. Bu yerlerin kuruluş sözleşmelerinde çıkışlara engel olmama dışında bir madde zorlanamaz.

Kıtakentlerde oluşacak bucakların güvenliklerini insanlığın güvenlik birimleri korur. Hakem kararlarına uymayanlar bunlar tarafından tecziye edilir. Güvenlik amacıyla kimseye baştan ceza verilemez. Kişi tutuklanamaz. Göz altına alınmaz. Bir kişi suçu işlediği zaman hakemlere gidilir. Mahkûm olunca cezasını kendi iradesiyle çeker. Aksine davranış durumlarında tahkime gidilerek zorlama cihetine gidilir. Yine hakem kararıyla infaza yönelik ödül konulabilir.

Yeryüzü her insana açıktır. Birlikte olmanın sağladığı avantajlar insanları merkezlere doğru yönlendirir. Merkezler gelen insanları itemez. Taşra ve alt birimler ancak hizmetleriyle cazibelerini koruyabilirler. Ulaşım ve haberleşmelerin sağlandığı bir dünyada çalışarak okuma ve hastaların çalışarak tedavi olma semtlerinin kurulduğu bir dünyada merkeze rağbet azalır. Kıtakent içinde her birimde denge hicret demokrasisi kurallarıyla sağlanır (Karagülle, 2011: 1).

2.2.1.3. Kıtakent İşsizliği Önleme Vakfı

Kıtakentler işsizliği önleme bakımından önemli bir merkez haline gelebilir. Bu yerlerde genel hizmetlerin ortaklık ekonomisine göre yapılandırılması, bu kapsamda olmak üzere, dayanışma sisteminin kurulması (Akdemir, 1998: 121), denetleme ve kontrol sorumluluğunun geliştirilmesi, malları depolama ve ambalajlama bakımından zamanla artamayan ambar payı, mesafelerle artmayan nakliye/taşıma payları, nakit para yerine mal senedine likidite kazandırma, sermaye yerine çalışana emek kredisi (Akdemir ve Kaya, 2018: 41), halka sipariş kredisi sisteminin kurulması (Akdemir, 2018: 79), stoklara krediyle karşılıklı kredileşme sisteminin geliştirilmesi gerekir (Karagülle, 1993: 101). Bütün bu hususlar kıtakent içinde çözülebilir.

2.2.1.4. Kıtakent Enerji Vakfı

Enerji kaynağı güneştir, önce yapraklarda kimyasal enerjiye, sonra rüzgâr enerjisine ve su enerjisine dönüşür. Sıvı, gaz ve katı fosil yakıtları da depolanan

güneş enerjisi olup tükenirler. Yeryüzünde katı, sıvı, gaz ve elektrik enerjisi vakıfları kurulur ve ulaşım şebekesiyle enerji üretildiği yerden tüketilen yere kadar ulaştırılır. Kitakent vakıflarının işi alıp satma şeklinde gerçekleşir. Enerji kamu veya sermaye tekelleri tarafından değil halk tarafından üretilir ve tüketilir. Üreticiler ve tüketiciler doğrudan karşı karşıyadırlar. Ne siyaset ne de sermaye devreye girer.

Enerji vakıfları tüm dünyada enerjileri kaçsa alıyorsa ona sabit bir ulaştırma masraflarını koyar ve satar. Enerji vakıfları üretim ve tüketim yapmadıkları gibi başka herhangi bir işletme de enerji ticaretini yapamaz. Fiyat arz talep kanunlarına göre belirlenir.

Elektrik depolanamaz. Bunun yerine çıkarılacak elektrik bonolarıyla arz talep kanunları işler hale getirilir. Belirli gün ve belirli saatlerdeki enerjinin bedelleri farklı olur. Çok önceden vadeli alınıp satılabilir. Böylece her an ihtiyaç kadar enerji üretilir ve tüketilir.

Elektrik, sıvı ve gaz yakıtlarının yeryüzünde dağıtım ağları kurulur. Tüketiciler nereden gelirlerse gelsinler aynı zaman için aynı bedeli öderler. Böylece tüm yeryüzünde bu enerjilerin fiyatları aynı olur. Dağıtım tesisleri için dağıtım vakfı oluşturulur. Üreticiler bu vakfa paylarını enerji cinsinden verirler. Bu pay mesafeye ilgili değildir. Vakıf bu paylar ile yatırım yapar. Yatırım azalan fiyatlarla ihale edilir. Belirli saatlerde yoğunlaşacak elektrik siparişleri kabul edilmez. Elektrik fiyatı değiştirilmez.

Güneş enerjisi dışında çok cüzi olan atom ve yer altı sıcak sularında elde edilen enerji de aynı kurallara tabidir. Çevre kirliliği yapan kaynaklardan alınacak enerjinin fiyatı değiştirilmez. Sadece buralardan gelecek enerji miktarı sınırlı tutulur.

Kömür gibi kaynakları tükenen enerjilerden 1/5, kaynakları sınırlı olmakla beraber akarsu gibi tükenmeyen kaynaklardan 1/10, kaynakları sınırlı olmayanlardan 1/40 kamu payı alınır, kamuda harcanır. Bunlar insanlığın gelirleri olup ülkeler, iller ve bucaklar ayrıca vergi almazlar. Madenlerden alınan 1/5 pay devletlerin, arazilerden alınan 1/10 illerin ve sermayeden alınan 1/40 bucakların gelirleri kabul edilir. Buradaki sayılar seçkin/elite sayılardan seçilmiş olup humus, öşür ve rubu öşür olarak Kur'an ve İslam hukuku uygulamaları örnek alınarak önerilmektedir.

2.2.2. Kooperatifler/Ekonomik Hücreler

Canlılar, milimetrenin 10 binde biri büyüklüğünde hücrelerden oluşur. Canlı, bunların birlikte uyumlu hareketinden ortaya çıkar. Her hücre bölünür, birbirine temasları devam eder, farklılaşır; böylece milyarlarca hücre bir arada tek varlığı meydana getirir. Toplum da canlıdır. Her bucak bir hücredir. Canlıdaki bütün olaylar hücreler içinde cereyan eder. Sosyal hücre içindeki semtler ekonomik yapının temel taşlarını oluşturur, kooperatifler aracılığıyla organize olurlar.

Her ocağın bir ocak kooperatifi olur. Her semtin de bir semt kooperatifi vardır. Bucakta bir adet bucak kooperatifi bulunur. Bunlar mikro ekonominin konusuna girer. Bir de merkez bucakları vardır. Bunlar da esasen birer bucaktır. Taşradaki kooperatiflerin temsilcileri/delegeleri tarafından oluşturulur. İl merkez bucağı, ülke merkez bucağı ve insanlık merkez bucağı vardır. Bu merkez bucaklarda kooperatifler kurulur. Taşra bucakları arasındaki ilişkileri merkez kooperatifler yürütürler.

Ocak/apartman kooperatifleri yaşamdaki birliği, semt kooperatifleri çalışmadaki birliği sağlar. Bucak kooperatifleri, bucak içinde sözleşmeler/hukuk düzenini kurarlar, tahkim usulüyle korurlar. İllerdeki merkez kooperatifler genel hizmetleri yürütürler. Ülkedeki kooperatifler mübadeleyi gerçekleştirirler. İnsanlık merkezindeki kooperatifler tüm insanlığa hitap ederler. Makro ekonomi insanlıkta başlar.

Kooperatifler ortaklardan oluşur. Ortaklar arasındaki ilişkiler temsilciler tarafından geliştirilir (Akdemir, 2017: 804).

Kooperatiflerde karar alma bakımından ekseriyet sistemi yerine temsilcilik sistemi geliştirilir. Herkes kendi temsilcisini, temsilciler de temsilcilerini seçer. Böylece oluşan son baş temsilciler başkama seçerler. Buna “*temsilcilere bağlanma sistemi*” adını veriyoruz. Kişi her zaman temsilcisini değiştirebilir. Temsilci de her zaman ortağı olduğu temsilciliğinden çıkarabilir. Yıl içinde tasfiyeler yapılır. Bir temsilciye beşte birden fazla ortak olarak katılırsa, başka temsilciye aktarır. Yeter sayıda temsil ettiği olmazsa temsilcilik tasfiye olunur. Yeni temsilci yıl başında oluşturulur. Tasfiyeler yıl sonunda biter.

Ortaklar ve her kademedede temsilciler bağlı buldukları dayanışma ortaklıklarını, hizmetlilerini değiştirerek yönetime iştirak hakkını kullanırlar. Bunu kişiler evleriyle işyerlerini değiştirmeden yapabilirler. Özel hukukta dayanışmaların içtihatları geçerli olduğundan, yasama haklarını da kullanmış olurlar. Kamu hukuku ise içtihatlarla değil ittifaklara dayanır. Kişiler kamu hukukunun da bulunduğu yerde seçim yapamaz burada hicret demokrasisi vardır. Kişi ocağını, bucağını, ilini ve ülkesini her zaman değiştirebilir (Karagülle, 2011: 1).

Kıtakentteki işletme kooperatifleri kooperatif içinde işletme ortaklıkları şeklinde oluşur. Tarım, sanayi, inşaat ve ticari işletmeler vardır. Bunların hesapları vardır. Ancak bunların kişiliği olmadığı için kâr veya zarar etmezler. Büyürler veya küçülürler. Çoğalırlar veya azalırlar ama bütün ortaklıklar paylarla temsil edilir. Payların tamamı ortaklarındır. Kooperatif de ortaktır. Tasfiye durumunda kalan taşınmazlar diğer kooperatiflere kalır.

Hastane, okul gibi sosyal hizmetler semtlerde karşılıksız hizmet veren vakıf işletmelerle yapılır. Bütün işler semt kooperatiflerinde oluşur. *Toplumsal siyasi hücre bucağın iken toplumsal ekonomik hücre semttir.* Yüz civarında haneden oluşan “semt işletmeleri” bir işin oluşması için yeterli değilse “büyük işletmeler” kurulur. Semtler de kendi aralarından ortak bir merkezi semt şeklinde organize olurlar. Merkezi semtler ortak işletme bonosunu çıkarır. Semt bonoları onunla alınır ve satılır. Böylece merkezi semtlerle birlik sağlanır. Yani merkezi bucağın yanında merkezi semtler de oluşur.

Kıtakentin iç oluşumunda kooperatifleşme: Kıtakent kurulurken, bu kent içinde olması gereken alt birimlerin de göz önüne alınması ve dengeli bir şekilde planlanması gerekir. Bu konuda siyasi bakımdan ocak, bucağın ve ilin yapılanma şekliyle ekonomi bakımından semt, ilçe ve bölge üzerinde kısaca da olsa durulması gerekir. Bu konuda yukarıda anlatılan kooperatifleşmeden yararlanılır. Çağımızın birçok sorunu semt kooperatifleri tarafından çözülebilir. Kıtakent içinde bir sanayi semti 10.000 m² (on dönüm) bir tarım semti 1.000.000 m² (bin dönüm) alanda kurulur. 10 (On) semtten biri bucağın merkez semti adını alır. 10 (On) bucağın semtinden biri ilçe merkez bucağıdır. O merkez bucağının merkez semti o ilçede merkez semt kabul edilir. 100 (Yüz) bucağın semtinden biri il merkez ilçe semtidir, bu ilçe semtinin merkez bucağı o ilin merkez bucağıdır. 10 (On) ilin bir merkez ili vardır. Merkez ilin merkez ilçesinin merkez bucağının merkez semti o bölgenin merkez semtidir. Her ülkenin

bir merkez bölgesi vardır. Merkez bölgesinin merkez ilinin merkez ilçesinin, merkez bucağının merkez semti o ülkenin merkez semtidir. Kıta merkezlerinde kitakentler bulunur. Buralarda dünyadaki ülkelerin birer bucakları vardır. Yani her bölge bir semtle temsil edilir. Her ülkenin kıta merkezlerinde birer bucağı bulunur.

Semt kooperatifleri yüze yakın aileden oluşur. Semt sakinleri yaşadıkları semtte çalışırlar. Ürettiklerini veya hizmetlerini o semtten ihraç ederler, malları ve hizmetleri o semtten alırlar. Her semt kooperatifi tarafından bir semt bonusu çıkarılır. Bütün girdiler onunla alınır ve bütün çıktılar onunla satılır.

Semtler on beş katlı ve yüz lojmanlı apartman olarak planlanır. Her katta 10+2 daire bulunur. Bunlardan onu mesken, diğer ikisi sosyal tesislerdir. Çatı katı tüm apartmanın sosyal alanını oluşturur. Alt bodrumlardan biri garajla sığınak, diğeri depolar, üst bodrum ise işyerleridir. Bodrumların alanı 5.000 metre kare, meskenlerin alanı 1.200 m²'dir (Karagülle, 2013: 1).

Semti inşa etmek isteyen on kurucu bir hizmet ve dayanışma kooperatifini kurar ve semt bonosunu ihraç eder. Bununla önce sanayi semtini kuracaksa on dönüm kullanılmayan uygun alanı seçer. Sınırlarını çizerek arsayı belirler ve tapuya bildirir. Binanın betonarme projesi hazırlanır, yapının bedeli demir fiyatlarıyla belirlenir. Paylar demir fiyatlarıyla alınıp satılır. Baştan alanlar %10 ucuz alırlar. Keşif bedeli sermaye oluşuncaya kadar satış sırasına göre fiyatı artırılır. Bina bitince arz ve talep kanunları çalıştırılır. İsteyen ortaklar inşaat sırasında paylarını o günkü sıra bedeliyle iade edebilirler bunun yanı sıra kâr veya zarar ederler. İnşaat tamamlandıktan sonra arz talep kanunları işler. Bina bittikten sonra orada yerleşeklere kiraya verilir. Binaya kiracı olarak yerleşenler bir semt işletme kooperatifini kurarlar. On kurucudan her biri bir katı kiralamış olur ve on kurucu sonra ortak kiracı bulur. Sorumlu veya kat sorumlusu yeter ortak bulamazsa anlaşma feshedilir, yeni sorumlular ekip oluştururlar.

Kiracı ortaklar her zaman o kiracı ortaklığından çıkabilirler. Kat sorumluları veya semt sorumluları da her zaman evi boşaltmasını isteyebilir. Bu yerlerde vakıf tarafından boş apartmanlar bulundurulur. Evden çıkarılanlar veya çıkarılanlar geçici olarak apartmanlara yerleştirilirler. Oradan zorla çıkarılamazlar ve işten alınmazlar. Kirasız sadece vakıf aşevlerinden karınlarını doyururlar. Bunların giderleri işsizlik sigortasından karşılanır.

Her semtte bir mağaza/bakkal bulunur. Halka kooperatif tarafından semt bonosuyla sipariş bonusu verilir. Onlar da tüccarlara sipariş verirler. Tüccarlar bu bonolarla semt ambarından malları satın alırlar. Piyasaya götürüp nakitle satarlar. Bu nakitle piyasadan sipariş aldıkları malları satın alıp mağazalara teslim ederler. Semt yönetimi veya semt halkı piyasayla uğraşmaz. Her semtin on civarında bu işleri yapan tüccarı bulunur.

Satılan senetlerin beşte biri o semt toprağını ortaklığa koyanlara, beşte biri oraya alt yapıyı getiren yerel yönetime, beşte biri burada çalışanlara ve beşte biri malzemeyi verenlere aittir. Malzeme kadar işçilik, işçilik kadar alt yapı alt yapı kadar da toprak payı vardır. Ürünler buna göre bölüştürülür.

Semt kooperatifleri semt bonolarını cari nakitle arz talep kanunlarına göre alıp satarlar. Vergiler bu cari parayla ödenir. Yıl içinde kasada TL'ye çevrilen net miktar kadar gelir vergisini öderler. Tüccarlar fatura keserler, fatura alırlar. Fatura farkı kadar vergi öderler. Tüm semt sakinleri asgari ücretle sigortalı olup bedelleri çalışsın çalışmasın kooperatifçe karşılanır. Ortak olduklarından kıdem tazminatını isteyemeyecekleri gibi işten çıkarılma tazminatını da alamazlar. Hakemlerin kararı dışında kimse ortaklıktan çıkarılamaz.

Semt kooperatifleri piyasayla ilişkilerini tüccarlar aracılığıyla yaparlar. Semt kooperatifi her anlaşmada hakemlik maddesini koyar. Çıkan her türlü nizalar hakemler tarafından çözülür. Hakemleri taraflar, başhakemi hakemler seçerler. Davalı hakemini seçmezse semtin bulduğu mahkeme seçer. Suç işlediği kesinleşenler kooperatif ana sözleşmelerine göre ortaklıktan çıkarabilirler.

3. İstanbul'un Kitakent Olmasını Gerektiren Nedenler

3.1. Tarihi Nedenler

İstanbul birçok İmparatorluğa başkentlik yapmış tarihin kadim şehirlerinden biridir. Bizans zamanında İstanbul dünyanın merkezi olarak kabul edilmiş, bugünkü Sultanahmet meydanında milenyum (sıfır(0)) taşı adı altında bir anıt dikilmiştir. Bu taş o dönemde İstanbul'un dünyanın merkezi olduğu düşüncesi ve inancıyla o yere konulmuş, "Tüm yollar Roma'ya çıkar" şeklinde ifade edilmiştir. İstanbul'un kurucusu Kral Byzas tarafından konulduğu söylentilerine rağmen, tarihçiler o taşın Konstantinopolis'i başkent haline getiren Konstantin'in, "dünya merkezi alameti" olarak Milattan sonra 4'üncü

yüzyılda diktığını ittifakla kabul ederler. O dönemde dünyanın herhangi bir noktasının uzaklığı bu taş merkez alınarak ölçülmüştür. Osmanlı Devleti döneminde burası “*alametifarika*” kabul edilerek korunmuş, gelip geçenlerin burada yol hesaplaması yapmalarına imkân sağlanmışır (<https://www.cnnturk.com/yasam/istanbulun-sifir-noktasi-milyon-tasi>; <http://www.kalinti-istanbul.com/item/milion-tasi>, 15.01.2020).

3.2. Coğrafi Nedenler

Kentleşmeyi etkileyen sebeplerden bir tanesi kentlerin coğrafi açıdan buldukları yerdir (İsbir ve Açma, 2005: 24). Bir dünya küresi veya haritası ele alındığında İstanbul’un bazı yerleşim merkezlerine uzaklık bakımından da bir merkez konumunda olduğu hemen gözükür. Gerek enlem gerekse boylam bakımından ele alındığında İstanbul’un konum itibarıyla bir merkez olması son derecede doğal karşılanır.

3.3. Siyasi Nedenler

İstanbul hem Doğu Roma İmparatorluğuna hem de Osmanlı İmparatorluğuna başkent olmuştur. Cumhuriyet döneminde zorunlu olarak ülke başkenti Ankara olarak ilan edilmişse de İstanbul merkez olma özelliğini hiçbir zaman kaybetmemiş, daima bir metropol olarak kabul edilmiştir. Dünyanın yeni bir uygarlığa evirildiği bu dönemde hem kıta merkezi olmaya hem de kıta merkezleri arasında da önde olmaya aday bir konumdadır. Hem tarihi geçmişini hem coğrafi konumu hem de nüfus varlığı bunu gerektirir.

4.3. Dini Nedenler

İstanbul dini bakımdan birçok dine de merkezlik etmiştir halen de etmektedir. Hıristiyanlığın hem Rum hem de Ermeni kiliselerinin patrikhanesi bu şehirde bulunur. İslamiyet bakımından da İstanbul ayrı bir önem taşır. İstanbul’un fethi konusu daima Müslümanların hedefi olmuş, 1453 yılında fethedilmiştir.

Diğer taraftan kelimenin Yunanca “stin” veya “stan”la “pol/polis” bileşik kelimesinden oluştuğu da açıktır. Stin veya stan içeri veya içeriye anlamına gelir. Bu takdirde şehir içi, iç şehir, şehre doğru anlamlarını taşır. Bize göre stan kavramıyla bu şehrin kurucusu olan Konstantin’in Latince “constant” sabit, dik duran/ayakta duran anlamlarıyla sütun/direk ve tepe anlamları öne çıkar. Böyle bir durumda sütunlu/direkli şehir, tepeli şehir, İstanbul yedi tepe ma-

nalari da ortaya çıkar (Etimoloji ve İstanbul Bk: <https://www.youtube.com/watch?v=yzxUha4mziM>, 16.12.2019).

Le Corbusier “Urbanisme/Şehircilik” eserinde İstanbul’a “yeryüzü cenneti” der (Le Corbusier, 2014: 56).

Bütün bu açıklamalar İstanbul’un kıtakent olmasını gerektirecek niteliktedir. Ancak İstanbul’un sınırları bir kıtakent bakımından yetersiz kalabilir. İstanbul’un kıtakent olarak ele alınması halinde hitap edeceği ülke sayısı olan en az on nüfus sayısı da 300 milyon ile 1 milyar arasında olacağından bu ekonomik birimin Edirne, Tekirdağ’la İzmit, Sakarya ve Bolu tüneli arasında kapsayacak şekilde geniş düşünülmesi gerekir. Bu sınırlar içinde en az 100.000 dönümü kapsayacak bir alanın belirlenecek uluslararası yola 3 ila 20 km arasında bir sınır çizgisi oluşturulabilir. Böyle bir alan kıta merkezi olarak ilan edilebilir. Kurucular arasına kıta ülkeleri ekonomik kriterlerle katılabilirler. Kıta merkezi olacak bu yer bütün insanlık camiası tarafından yönetilebilir ve koruma altına alınacak şekilde bir model olarak sunulabilir. Bu merkeze yol bağlantıları 3-20 km arasında şerit halinde iskâna açık olur.

İstanbul, gerek tarihi gerek mimari gerek dini gerek kültür gerek ekonomi gerek ulaşım yolları gerek nüfus bakımlarından bir metropoldür. Metropol terimi ayrıca başkentlere atuf yapan bir kavramdır.

İstanbul Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarının başkentidir. İki kıtayı ve denizleri birleştirir. Dinler, diller ve ırklar mozaiği özelliklerine sahip oluş özellikleriyle dünya üzerinde kıtakent olabilecek yerler sıralamasında İstanbul başı çeker.

4. Modelin SWOT (GZFT) Analizi ve Değerlendirilmesi

Bu makalede kıtakent İstanbul üzerinde durulmuştur. Her zaman büyük bir şehir olan İstanbul’un gelecekte bir kıta merkezi olması düşüncesi geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu yaklaşım ve önerilen modelin SWOT (*Strengths-Weakness-Opportunity-Threats*) analizini yapmada fayda görüyoruz. Bu yöntemde ileri sürülen düşünce, kurum veya modelin güçlü yanları belirlenir, zayıf yanları gösterilir, fırsatlarla tehditler öne çıkarılır. Bütün bu değerlendirmeler zayıf ve tehdit edici yönleri azaltmayı amaçlar ve sistematik stratejik bir planlamayı beraberinde getirir. Bu şekilde bir karar verme aracı sayılır. Özetle bu yöntem,

iç ve dış etkenleri dikkate alarak, mevcut güçlü yönlerle fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmayı, zayıf yönleri iyileştirmeyi, tehditlerin etkisini azaltacak şekilde önlemler almayı, bu kapsamda olmak üzere yeni stratejiler oluşturmayı ve geliştirmeyi hedefler (Gable vd., 2007:140; Kanlı, 2016:6).

SWOT (GZFT) ANALİZİ

Güçlü Yönler (G)

G1. İstanbul'un siyasi tarihi

G1.1. Bizans /Doğu Roma'nın başkenti

G1.2. Osmanlı'nın başkenti

G1.3. Tarihte en uzun yaşamış imparatorlukların merkezi olması

G2. İstanbul'un coğrafi konumu

G2.1. Tarihi ipek yolu içinde olması

G2.2. Doğu batı boylamında/ekseninde merkezi bir konumda olması

G2.3. Kuzey güney enleminde Ekvator kutup arasında merkezi bir yerde olması

G2.4. Dört mevsimin yaşanması

G3. Dini merkezler arasında yer alması

G3.1. Hem Hıristiyan Rum hem de Ermeni Patrikhanelerinin merkezi olması

G3.2. İslamiyet'in gelmesinden sonra fethedilmesi

G3.3. Farklı din ve düşüncelerin bir arada yaşadığı bir ortama sahip olması

G4. Ekonomik merkez olması

G4.1. Kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşım imkânlarının hepsine sahip olması

G4.2. Ticaret şehri olması,

G4.3. Her türlü tarım ürünlerini kolaylıkla temin edebilmesi,

G4.4. İthalat ve ihracat bakımından merkezi bir konumda olması, ulaşımının kolay olması G4.5. Hem yeterli hem de genç nüfusa sahip olması

Zayıf Yönler (Z)

Z1. Ciddi bir Trafik Sorunu

Z2. Güvenlik Sorunu

Z3. İşsizlik Sorunu

Z4. Mesken Sorunu

Z5. Kirlilik Sorunu

Z6. Savunma Sorunu

Z7. Göç Sorunu

Z8. Göçmen Sorunu

Z9. Enerji Sorunu

Z10. Su Sorunu

Zayıf Yönleri Gidermeye Yönelik Öneriler

Kıtakent oluşumu, yeni bir yaklaşımla gücünün haklı olduğu değil de haklının güçlü olduğu anlayışa göre projelendirilir.

Güçlü ve haklının önceliği konusunda paradigma değişikliği yapılır.

Türkiye bu konuda yasal değişikliklerle ilgili adımları atar.

Projelendirme konusunda kıta ülkelerinin katılımını sağlar.

Kıtakent içinde işçilik sistemi yerine emeğin de ortak katıldığı ortaklık sistemine geçilir. Bu konuda kooperatifçilikten yararlanır.

Hizmetler bakımından vakıf sistemi geliştirilir. Ulaştırma, sağlık, altyapı, haberleşme sistemleri vakıf sistemiyle kurulur.

Mutlak mülkiyet yerine yararlanma ve işletme mülkiyeti ayırımını geliştirilir.

İşsizlik sorununu çözmek için ortaklık sistemiyle çalışana kredi sistemi kurulur.

Vizeler kaldırılır, gümrükler sıfırlanır. Bu suretle ithalat ve ihracat piyasası hem ucuz hem de dengeli hale gelir. Göç sorunu ortadan kalkar.

Küçük birimleri oluştururken hürriyetlerin önünü açmakla beraber güçlü olabilmek için dengeli ekonomik birimlere yer verilir.

Fırsatlar (F)

F1. Kıta merkezleri yaklaşımıyla yeni bin yıllık uygarlığın geçişine ortam hazırlanır.

F2. Bir metropol olan İstanbul gelecekte gerek doğu batı boylamı gerekse kuzey güney enlemi olarak “kıtakent” adıyla bir kıta merkezi haline gelir.

F3. Kıtakent tarım döneminden sanayi dönemine ve bilgi çağına geçişte ciddi roller üstlenir. F4. Hem kıta hem de dünya ülkeleri arasında ticari ve ekonomik iş birliği artar.

F5. Kıta merkezine her ülke il ve bucak seviyesinde katılır, ülkeler arasında iş birliği artar. F6. Bu ekonomik birim kıta ülkeleriyle insanlık camiası tarafından denetlenir ve korunur. F7. Mesken işyeri birlikteliğine yönelik projelerle trafik sorunu halledilir. İşyerleri projeleri mesken, mesken projeleri işyeri birlikteliğine göre planlanır.

F8. İşçilik sistemi yerine ortaklık sistemine geçilir ve güçlünün değil, haklının üstün tutulduğu hukuk sistemi öne çıkarılır.

F9. Enerji vakfıyla enerji sorunu ortadan kalkar.

F10. İhtilaflar arabuluculuk ve tahkim sistemleriyle çözülür.

Tehditler (T)

T1. Türkiye üzerine oynanan oyunlarla bu konuda engellemeler yapılabilir.

T2. Sermaye imtiyazlarını kaybetmemek için imtiyazlara yer vermeyen ve hukuku üstün tutan düşünce ve anlayışı engellemek isteyenler çıkar.

T3. Türkiye’deki merkezîyetçi yapı ve vesayetçi yönetim sistemi bölünme endişesiyle yine merkezîyetçi bir sistem kurmayı amaçlar.

T4. Süper güçler Türkiye’nin ve İstanbul’un öne çıkmasını engellemeye çalışırlar.

T5. Orta Doğu’da çıkacak bir savaş bu gelişmeleri ötelerse de gerçekleşmesini önleyemez.

SWOT’un Değerlendirilmesi: Görülüyor ki kıtakent İstanbul gerek siyasi (G1., G1.1., G1.2., G1.3.) gerek coğrafi (G2., G2.1., G2.2., G2.3., G2.4.,) gerek dini (G3. G3.1., G3.2., G3.3., G3.4.) gerekse ekonomik (G4., G4.1., G4.2., G4.3., G4.4., G4.5.) bakımdan güçlü bir merkez olabilme vasıflarının tamamını açık olarak taşır.

Bu modelin zayıf yönleri İstanbul'un klasik sorunları olan trafik, asayiş, mesken, kirlilik, işsizlik, göç, göçmen, savunma, enerji ve su ve benzeri sorunlardır. Z1.'in giderilmesinde mesken ve işyeri birlikteliği önem taşır. Zayıf diğer yönler kıtakent yönetiminde etkin olacak vakıf sistemiyle ekonomik birlikteliği gerçekleştirecek kooperatifleşme olgusuyla giderilebilir. Ortaklık sistemiyle yeni bir yaklaşım geliştirilerek çağın gelişme trendine ayak uydurulmuş olunur. Vizelerin kaldırılması, gümrüklerin sıfırlanması, vergilerin mal senetlerinde alınması, ortaklık sistemiyle emeğe kredi verilmek suretiyle işsizlik sorunun ortadan kalkması gerçekleşebilir. Bütün bu gelişmelerde semt/mahalle kooperatiflerinden yararlanılabilir (Kanlı, 2016: 13).

Önerilen kıtakent modeli F1., F3., F4., F5., F6., F8.,'de sayılan fırsatlarla diğer kıtalara da örnek teşkil eder. Bu aşamada dünya üzerinde 8 kıta ve 8 kıtakent oluşarak gelecek uygarlığın temelleri atılmış olur. İnsanlık, bu yeni uygulamayla ekonomik bakımdan emek mübadelesinin işçilik aşamasından ortaklık aşamasına geçtiği gibi sanayi inkılabının son evresinde bilgi ve bilişim çağına geçer. Hukuki bakımdan F10., fırsatı ile tarım dönemi hukuku yerine matematiğe dayalı bilgi çağının yeni kurallarını keşfeder. İstanbul F2.'deki fırsat bakımından kıtakent oluşumuna dünya üzerinde en fazla şansa sahip bir merkez olarak karşımıza çıkar.

Kıtakent kavramı kaçınılmaz olarak gelecektir. Ancak bu gelişimin önünde küresel sermaye farklı tercihlerle Kıtakent İstanbul'un önüne geçmek isteyebilir. İstanbul yerine başka merkezleri geliştirme çabasına girerek T1., T3., T4.,'teki engelleri koyabilir. Ancak İstanbul gerek tarihi gerek coğrafi gerek siyasi gerek dini gerek ulaşım yerlerinin merkezi gibi ekonomik özellikleriyle bu tehditleri F1., F2., F3., F4., F5., F10. maddeleriyle ortadan kaldırabilir.

5. Sonuç

Bu çalışmada metropol ve megapol kavramları ele alınmış, etimolojisi verilmiş, megapol kavramına "kıtakent / continentpol" denilmesi uygun görülmüş, gelişen yeni dünya şartları ve gelişmekte olan yeni hakkı üstün tutan uygarlık anlayışının bir bileşeni kabul edilerek üzerinde durulmuştur. Tarihi seyir içinde İstanbul'un önemi ve özellikleri tespit edilmiş, İstanbul'un ister Avrupa kıtası isterse Orta Asya kıtasında yer almış olsun coğrafi bakımdan gerek enlem ge-

rekse boylam bakımından merkezi bir yerde olduğu ortaya konulmuştur. Gerek tarihi seyir içinde gerekse son yüzyılda İstanbul daima bir merkez olmuştur.

Kıtakentin en az 10 (on) ülke tarafından merkez olarak benimsenmesi, ekonomik kriterler öne çıkarılarak bir ekonomik topluluk şeklinde teşkil edilmesi, bu kapsamda olmak üzere gelişen yeni ekonomik dönem itibarıyla faizli işçilik yerine paylaşım dayalı ortaklık sistemi esasına dayanması, vize serbestliğine tabi olması, gümrüklerin sıfırlanması, bir ticari merkez olması, bu sınırlar içinde arabulucu ve tahkim usulüyle kararların alınması bir varsayım olarak tespit edilmiştir.

Kendi iç teşkilatlanması genel dikey teşkilatlanmadan ayrı düşünülmemiş, siyasi yapılanma olarak ocak, bucak, il sistemi kendi içinde korunduğu gibi semt, ilçe ve bölge bakımından da ekonomik dikey yapılanma tercih edilmiştir.

Ayrıca kıtakent yönetiminde hizmetler bakımından vakıf sistemi öne çıkarılırken ekonomik işletmelerde kooperatifleşmeden yararlanılmıştır. Gerek vakıf sistemi gerekse kooperatifleşme olgusuyla kıtakent yenilikçi bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Bu kapsamda kıtakent modeliyle yenilikçi düşünce kapsamında önerilenler;

- Dünya üzerinde nüfus ve yerleşim özellikleri esas alınarak ortalama 8-10 civarında kıta kabul edilmesi ve ortalama 8-10 civarında kıtakent kurulması,
- Bunlardan birinin İstanbul olması ve bu yönüyle Kıtakent İstanbul'un sınırlarının Edirne ve Bolu arasında genişletilmesi,
- Bu merkezlerde ekonomik aşamaların gelmiş olduğu dönem itibarıyla ortaklık sisteminin kabul edilmesi,
- Kıtakent giriş çıkışlarında vize serbestliğinin kabulü, gümrüklerin kaldırılması, bu yerlerde tam bir serbest piyasa sisteminin kurulması ortamının hazırlanması,
- Kıtakent içinde genel hizmetlerin vakıf sistemiyle görülmesi, firmaların ise kooperatifler tarafından işletilmesi,
- Karşılıksız para yerine karşılığı olan mal senedi sistemine dayanması, bu senedin hamiline düzenlenerek likidite kazandırılması,

- Kitakent içinde tekelleşmeye neden olan gelir vergisi ve kurumlar vergisi sistemlerinin terk edilerek yerine sermaye vergisi sistemine dayanması olarak sayılabilir.

Ekonominin geleceği işletmeleri tekelleşmelerden kurtararak tam piyasa şartlarını sağlamaktan geçer. Günümüzde emeğin sermaye karşısında ezilmesinin en önemli nedenlerinden biri kredinin sermayeye verilmesi olduğundan bunu önlemenin veya ezilmeyi gidermenin yolu kredinin çalışana verilmesidir. Bu sistem kitakent içinde üye ülkelerin kurulu düzenleri bozulmadan yenilikçi yaklaşımlarla kolaylıkla gerçekleştirilebilir.

Bu çalışmada, dünya üzerinde sürdürülebilir gelişmeyi sağlayarak yaşanabilirliği arttırmak için, gerekli ekonomik sistemi bir bütün olarak değerlendiren ve uygulanabilir bir kavram olan “kitakent sistemi” önerilmektedir.

Extended Summary¹

INNOVATIVE APPROACH TO ISTANBUL FROM CONTINENTPOL CONCEPT

In this study, an innovative approach for the concept of continentpol has been taken up and a new and different dimension has been introduced in the globalizing world. Before seeing this concept, the etymology of the metropolis and megapolis words were explained for the concept of continent approached by the point of urbanization, and the concepts of continentpol were mentioned. The contents of the concept have been tried to be explained as enriched with innovative ideas, taken into account for seeing the level of today's civilization and of the future. In this context, the assumptions that such continentpol will endure have been determined. It's mentioned that those cities won't be for the governments

but for the humanities service and they will be in transportation networks, they will show the characteristics of being a continental center, they will be accepted as a center by close to 10 (ten) countries, sufficient numbers of identities in entering and exiting the continentpol, visa liberalization, customs freedom of all kinds of land and sea, to take place in the air and rail crossings, being covered by the foundation of public services in those centers, solidarity-based insurance system, establishing partnerships based on being in cooperative with the inner embodiment locality, accepting the supremacy of the law, resolving the conflicts through mediation and arbitration method, based on the principle of equilibrium.

¹ İMD'nin yayın politikasında genişletilmiş özet formatı olmamakla birlikte, Yazarımızın talebi üzerine bu makalenin genişletilmiş İngilizce özetine yer verilmiştir.

These centers are focused on serving the economic services in the continents and in the international scene. In the past, the path called as the silk road and considered as a common area of humanity in the religious texts called the pilgrimage routes. It was developed according to the developing conditions and these places were treated as peace centers instead of conflict area. It also focuses on the internal management style. Political and economic subgovernance units are structured in a balanced manner. It has been proposed to establish the state as a secretariat with the participation of the member states of the continentpol. The political autonomous qualities of the apartment, township, province and country in the lower level of the administration are preserved while the economic characteristics of the family, neighborhood, district and region are balanced with the population criterion. The hierarchical order together with this intertwined in social structure has never been neglected. Thus, while freedoms are protected, also they are strengthened. It has been emphasized that effective participation in the political units can take place in small but autonomous political units. The foundation system has been accepted in the continentpol in terms of general services. For the sake of illustration, the fundamentals of foundations such as transportation foundation, migrant foundation, energy foundation, residence foundation, unemployment foundation and ie. In this regard, it has been pointed out that a total of 25 foundations should be established beyond the projecting of the protagonist. Half of the investments made in the foundation's system are in facilities halfowned enterprises and a system of making good services with the rents from the gardens is proposed. In order to prevent unemployment in the provinces, the immigrant foundation has been proposed in order

to provide a place to settle in the unemployment foundation, migrant future guests, asylumseekers, immigrants and stateless persons. In addition, energy foundations have been transported to the places consumed from the place where the energy is produced by means of transportation network, to buy and sell energy by these foundations. The subpolitical and economic units that constituted the continentpol were also considered to be equilibrium. While the economic units were being created, the cooperative system was emphasized. The cooperatives in the center of humanity serving the whole humanity. In the apartment cooperatives in life, the neighborhood cooperatives in the working union, the district cooperatives established contracts, the judicial system is established in arbitration, the central cooperatives in the provinces serve as general services. While the social political autonomous unit/cell subdivision, the social economic unit/cell district was accepted. These assumptions are adapted to continentpol Istanbul. Historical developments have always brought Istanbul as a center. Istanbul has been found to have many advantages in terms of history, religion, politics, economics, geography, transportation and many other features, as there is no barrier in front of being a metropolis. The borders of Istanbul were expanded between Edirne Province and Bolu Province and the result that the continentpol had to take place in this area and it could be formed. The situation of Istanbul in terms of continent was evaluated by SWOT analysis and the opportunities provided by the strengths of the proposed model were revealed, it was concluded that it could overcome its weaknesses and meet the threats it would face.

Keywords: Humanity, Continentpol, Innovation, Foundation System, Cooperatives.

Kaynakça

- Akdemir, S., (2017), *İnsanlık Anayasası Kavramı*. Atlas Yayınları, Ankara.
- Akdemir, S., (2017), Hak Merkezli Yenilikçi Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İnsanlık Anayasası Kavramı. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C. 5, Sayı 3, s. 207-224.
- Akdemir, S., (2017), Etkin, Verimli ve Sürdürülebilir Bir Kooperatifçilik için Temsilcilik ve Tahkim Kurumlarının Önemi. *3.Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 52. Özel Sayı, s.786-810.
- Akdemir, S., (2018), Faizin Yaratığı Toplumsal Sorunlara Alternatif Arayışlar: Para Peşin Mal Vadeli Selem Sözleşmelerine Yenilikçi Bir Yaklaşım. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7 Sayı:1 s.78-109.
- Akdemir, S., Kaya, C., (2018), Çalışma Hakkının Etkin ve Adil Kullanımına Yönelik Alternatif Arayışlar – Çalışana Kredi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), s.41-61.
- Akdemir, S., (2019), A Model Proposal for Building and Sustaining an Effective Democratic System in the Context of the Concept of the Humanity Constitution. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, Vol 24, Issue 1, Ver. 3, pp. 43-52.
- Alodalı, M, Özcan, L., Çelik, F, Usta, S., (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyelerde Özerklik. *Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, Yerel Yönetimler Özel Sayısı*, s.1-11.
- Bal, H., (2016), Kent Sosyolojisi. Sentez Yayıncılık, Bursa.
- Bilmen, Ö. N., (1967), İstılahatı Fıkhiyye Kamusu. Cilt III, İstanbul.
- Baştan, S., AYTEKİN, N., ERTAN F., (2009), Yakınsayan Enformasyon ve İletişim Teknolojileri Ekseninde *Yerel E-Yönetim ve Kurumsal İletişim. Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler* (Eds: Görmez, K. - Ökmen M.), Beta Yayıncılık, İstanbul, s.171-197.
- Çukurçayır, M. A., - Ekşi, H., 2009, Müşteri Odaklı Yönetim Tartışmalarına Yerel Yönetim Perspektifinden Bakmak. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler*, (Eds: Görmez, K. - Ökmen M.) Beta Yayıncılık, İstanbul, s.153-169.

- Gable, G. G., Lee, J.-N., Kwahk, K.Y. and Green, P. (2007), Administrative Placement of the Information Systems Academic Discipline: A *Comparative SWOT Analysis*. *Communications of the Association for Information Systems*, Vol. 21, No: 8, s. 137-165.
- Eryılmaz, B., (1995), Küreselleşen Dünyada Yerel Yönetimlerin Önemi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 4 Sayı 2, 89-92.
- İkizer, İ., (2017), Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'na (UCLG) Analitik Bir Bakış. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 26 (4), s. 125-142.
- İsbir, E. G.,- Açma, B., (2005), Kentleşme ve Çevre Sorunları. Editör Açma Bülent, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Kanlı, İ. B., (2016), Sürdürülebilir Gelişmeyi Sağlamada Stratejik Bir Araç: Mahalle Kooperatifleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 25, Sayı 3, s.1-34
- Karaman, Z. T., (2004), Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Gerekliği Üzerine. *Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, 3-4.12.2004, Çanakkale, Çanakkale Üniversitesi, Biga İİBF Bildiriler Kitabı.
- Karagülle, S., (1993), Alternatif Faizsiz Banka. İz Yayıncılık.
- Karagülle, S., (2011), İslam'da Hicret Demokrasisi. Erişim tarihi, 16.12.2019 http://www.akevler.org/AkevlerMakaleler/277/SonYor/10053/Suleyman-Karagulle/Islamda-Hicret-Demokrasisi?seoContent_ASPxGridView1=page10.
- Karagülle, S., (2013), Çözüm 100 Lojmanlı İşyerleri. Erişim tarihi 16.12.2019, <http://www.akevler.org/AkevlerMakaleler/1212/CokYor/10053/Suleyman-Karagulle/Cozum-100-lojmanli-isyerleri>.
- Karagülle, S., (2014), Adil Düzen'de Genel Hizmetler. Medhal Yayınları, İstanbul.
- Karagülle, S., (2019), Kur'an Seminerleri 1009 Hicr Suresi 45-48 Ayetler Erişim tarihi 16.12.2019, <http://www.akevler.org/AkevlerSeminerler/1142/SonYor/1/Hac-Suresi-Tefsiri-45-48-Ayetler>.
- Keleş, R., (1995), Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 6, s.3-19.
- Keleş, R., (1995), Hizmette Halka Yakınlık (Subsidiarity) İlkesi ve Yerel Yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, s.3-14.

- Le Corbusier, (2014), Şehircilik (Urbanisme). Çeviren Pelin Kotas, Daimon Yayınları, İstanbul.
- Lynch, K., (2018), Kent İmgesi. (Çev., Başaran, İ., Türkiye İş Bankası Kültür Yay. X. Baskı, İstanbul
- Ökmen, M., (2009) Sürekli Değişme ve Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler*, (Eds: Görmez, K., - Ökmen M.) Beta Yayıncılık, İstanbul, s.5-41.
- Ökmen, M., - Özer, B., (2009), Yerelleşme- Küreselleşme Sarmalında Türkiye'de Yerel-Bölgesel Kalkınma Süreçleri ve Yerel Yönetimler. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler* (Eds: Görmez, K., - Ökmen M.) Beta Yay. İstanbul, s.129-152.
- Parlak, B., - Ökmen, M., (2009), Yerel Yönetimlerle İlgili Güncel Gelişmeler ve Uluslararası Belgeler. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler*,(Eds: Görmez, K.,- Ökmen M.) Beta Yayıncılık, İstanbul, s.43-109.
- Saltık, A., (1992), <http://ahmetsaltik.net/2013/09/27/metropol-megapol/>, Erişim Tarihi 18.12.2019.
- Şengül, R., (2014), Yerel Yönetimler. Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Şinik, B, (2009), Fransa'da Adem-i Merkezileşme Süreci. *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, bölgesel ve Yerel Perspektifler*,(Eds: Görmez, K.,- Ökmen M.) Beta Yayıncılık, İstanbul, s.249-270.
- Toprak, Z., (2014) Yerel Yönetimler, 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- (TDK Büyük Sözlük); (BSTS/Kent Bilimleri Sözlüğü 1980)
- (BSTS/Toplumbilim Terimleri 1975).
- Lisanül Arab Elif-Ra-Mim maddesi.
- <https://www.blogarti.com/ulkelere-gore-dunya-nufusu.html> (15.12.2019).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelime-sec=15534 (28.02.2018).
- <https://www.youtube.com/watch?v=yzxUha4mziM> (16.12.2019).
- <https://www.cnnturk.com/yasam/istanbulun-sifir-noktasi-milyontasi> (15.01.2020).

<http://www.kalinti-istanbul.com/item/milionsasi> (15.01.2020).

Metropolis, World Association of the Major Metropolises, <http://www.metropolis.org/aboutus>, 12.03.2018 Tarihli erişim.

<https://www.eritela.com/dunyanin-en-kalabalik-sehirleri> (14.03.2018).

UCLG, United Cities and Local Governments, <http://www.uclg.org/en/organisation/about> (12.03.2018).

UCLGA, United Cities and Local Governments African Section, <http://www.uclgaf-rica.org> (12.03.2018).

UCLG-ASPAC, United Cities and Local Governments Asia-Pacific, <http://www.uclgaspac.org/index.php/page/=2> (12.03.2018).

UCLG Eurasia, United Cities and Local Governments Eurasian Section, <http://www.euroasia-uclg.ru> (13.03.2018).

UCLG Eurasia Activity Report 2012-2015, (UCLG Avrasya 2012-2015 Faaliyet Raporu) (12.03.2018).

